

Ett upprop till demokratins försvar

Covid-19-pandemin utgör inte bara ett hot mot människors liv och försörjning runtom i världen, utan är även en politisk kris som hotar den liberala demokratins framtid.

Föga förvånande använder auktoritära regimer krisen i syfte att tysta kritiker och stärka sitt politiska grepp. Men även vissa demokratiskt valda regeringar bekämpar pandemin genom att skaffa sig krisbefogenheter som begränsar mänskliga rättigheter och ökar statens övervakning, utan beaktande av rättsliga begränsningar, parlamentarisk tillsyn eller tidsramar för återställande av den konstitutionella ordningen. Parlament förbigås, journalister grips och trakasseras, minoriteter blir syndabockar och de sårbara sektorerna i samhället står inför nya hot när den ekonomiska nedstängningen sliter sönder samhällenas struktur överallt.

Förtryck kommer inte att få pandemin under kontroll. Att avskaffa yttrandefriheten, fängsla fredliga oliktankare, avveckla lagstiftningsrelaterad kontroll och ställa in val på obestämd tid bidrar inte till att skydda folkhälsan. Tvärtom kommer dessa angrepp på friheten, öppenhet och demokratin att göra det svårare för samhället att snabbt och effektivt kunna bemöta krisen med hjälp av insatser från både stat och medborgare.

Det är ingen tillfällighet att den nuvarande pandemin började i ett land där fritt informationsflöde kvävs och där staten straffade dem som varnade för farorna med viruset – varningar som sågs som att man spred rykten som skadade statens anseende. När ansvarstagande medborgares röster förtrycks kan resultaten bli fatala, inte bara för ett land utan för en hel värld.

Demokrati är inte bara ett omhuldat ideal. Det är det styrelseskick som är bäst lämpat för att bemöta en kris av den magnitud och komplexitet som covid-19 innebär. I kontrast till de egennyttiga påståendena i auktoritär propaganda är trovärdig och fritt flödande information, faktabaserad debatt om politiska alternativ, frivillig självorganisering av det civila samhället och ett öppet utbyte mellan staten och samhället alla avgörande tillgångar för att bekämpa pandemin. Och de är alla centrala delar i en liberal demokrati.

Det är bara genom demokrati som samhällen kan bygga den sociala tillit som gör det möjligt att hålla ut i en kris, bibehålla nationell motståndskraft i svåra tider, läka djupa klyftor i samhället genom inkluderande deltagande och dialog samt bibehålla tilltron till att alla gör uppoffringar och att alla medborgares rättigheter respekteras.

Det är bara i en demokrati som det är möjligt för ett oberoende och inkluderande civilsamhälle, att samarbeta med offentliga institutioner, bistå med att leverera tjänster, hjälpa medborgare att hålla sig informerade och engagerade samt stärka samhällets moral och känslan av att sträva mot ett gemensamt mål.

Det är bara genom demokrati som fria medier kan utföra sitt uppdrag att informera människor så att de kan fatta välgrundade personliga och familjerelaterade beslut, granska myndigheter och offentliga institutioner och motverka desinformation som har till syfte att splittra samhällen.

Det är bara genom demokrati som samhällen kan finna en väl avvägd balans mellan konkurrerande behov och prioriteringar – mellan att bekämpa spridningen av viruset och skydda den

ekonomiska tryggheten, och mellan att bemöta krisen på ett effektivt sätt och skydda människors medborgerliga och politiska rättigheter i enlighet med konstitutionella normer och garantier.

Det är bara i demokratier som rättssäkerheten kan skydda individens friheter från statligt intrång och begränsningar som går långt utöver vad som är nödvändigt för att begränsa en pandemi.

Det är bara i demokratier som system med offentligt ansvar kan övervaka och begränsa en regerings krisbefogenheter och upphäva dem när de inte längre behövs.

Det är bara i demokratier som myndigheters uppgifter om omfattningen och hälsokonsekvenserna av pandemin är trovärdiga.

Demokrati är ingen garanti för kompetent ledarskap och effektiv styrning. Samtidigt som länder med demokratiskt styre dominerar bland de länder som har agerat mest effektivt för att begränsa viruset, har andra demokratier fungerat dåligt vad gäller att reagera på pandemin och har betalat ett mycket högt pris i människoliv och ekonomisk trygghet. Demokratier som klarar sig dåligt försvagar samhället ytterligare och skapar öppningar för auktoritära ledare.

Men den största styrkan i en demokrati är dess förmåga att korrigera sig själv. Covid-19-krisen är en skrämmande väckarklocka, en kraftig signal om att de friheter vi värnar om är står på spel och att vi inte kan ta dem för givna. Genom demokrati kan medborgarna och deras valda ledare skaffa sig insikter och växa. Det har aldrig varit viktigare.

Den pågående pandemin utgör en enorm global utmaning för demokratin. Auktoritära ledare runtom i världen ser covid-19-krisen som ett nytt politiskt slagfält i sin kamp för att utmåla demokratin som svag och häva de dramatiska framsteg som skett under de senaste årtiondena. Demokratin är hotad och människor som värnar den måste uppåda den vilja, disciplin och solidaritet som krävs för att försvara den. Det som står på spel är frihet, hälsa och värdighet för människor i hela världen.